

KOOLI UENDUSLANE

EESTI ÕPETAJATE LIIDU PEDAGOOGILISE TOIMKONNA
JUURES OLEVA KOOLI UENDUSRÜHMA BÜLLETÄÄN

Nr. 2.

8. veebruaril 1936.

3. aastakäik.

Ilmub iga kuu (välja
arvatud juuni ja juuli).

Tellimishind eraldi „Õpetajate
Lehest“ 50 s. aastas.

Jooni õpilaste kirjavahetusest Soomega.

R. Pedakmäe.

Viimasel ajal on „Õpet. Lehe“ veergudel pidevalt ilmunud teateid soome ja eesti õpilaste kirjavahetuse kohta. Nagu neist selgub, näib see võtvat üha ulatuslikuma ilme. Juba üle saja kooli on Õpet. Liidu kaudu levitatud aadressidel alustanud kirjavahetust Soome koolidega, arvestamata neid, kes seda teostasid juba varem. Kasu peaks tulema sellest niihästi koolile kui ka hõimuaatele. On ju kirjavahetus üks uuendusliku kooli töövõtte, millel on palju eeldusi õpilase individuaalseks arendamiseks. See on töö kõigi oma kasvatuslike hüvedega, sest siin on rakendatud oskus, püüdlikkus, tööind ja huvi kõige suuremal määral. See on töö, mille kaudu õpilane kiiremini pääseb eneseleidmisele ja väljendamisele. Siin õpib õpilane nägema, et koduküla ja -vald ei ole veel maailm, vaid see ulatub kaugemalegi üle riigi ja rahvuse piiri, ja et elu sääl avaldub sama mitmepalgelisuses kui siingi. Päälegi on see vahenditum rahva lähendamine sugulasrahvale, seega hõimuaate viljelemine puhtamal kujul.

Tahtes kirjavahetusse astuda on õpetajale esimeseks ülesandeks sobiva kooli leidmine. See ei olegi nii kerge. Nende ridade kirjutaja on aastate jooksul pidanud õpilaste kirjavahetust mitmete Soome koolidega. Kuid kogemuste põhjal pean ütleva, et mõned nendest ei rahulda. Ei või ju loomulikult õpilaste kirjade põhjal veel midagi järeldada kooli kui terviku kohta. Kuid kirjad omaette on tihti sellised, et halvavad õpilaste püüdlikkust. Nad taipavad kohe, et ega neilgi pole tarvis väga häid kirju saata, kui neile tulevad sellised. Ja see on asjale kahjuks. Paremini siis juba mõne viisaka

ettekäände all kirjavahetus lõpetada või teisel õppeaastal seda teatava kooliga mitte enam alata. Adresse kirjavahetuseks saab praegu Eesti Õpetajate Liidult, soome õpetajalt Aate Manniselt (aadress: A. Manninen, Riihimäki, Suomi; vt. lähemalt „Õpet. Leht“ nr. 40 — 1935.) ja „Kansakoulun Lehti“ toimetusest (aadress: Uudenmaankatu 10, Helsinki).

Kahjuks kerkib kirju vahetades üles suurem takistus keele näol. Kuigi õpilased väljenduvad lihtsas keeles ja kuigi just see lihtne keel koosneb hulgast soome-eesti ühistest sõnatüvedest, siiski valmistab üksteise mõistmine raskusi. Õieti ei saagi siin midagi teha õpetaja abita. Õpetaja peaks vähemalt niipalju keelt valdama, et ta mõtte saaks edasi anda ja mõned rohkem tarvitatud sõnad otsest tõlkida. Õpilased omandavad need peagi ja hiljem kasutavad neid juba üksteise mõistmisel. Palju aitavad siin kaasa ka joonised.

Kirjade saatekuludest saab üle sel teel, et palju kirju asetatakse ühisesse ümbrikku ja saadetakse kas mõne õpetaja või õpilase nimele. Kirjandeid, brošüürtöid, jooniseid jne. võib vahetada lahtises ristpaela-pakendis äripaberite tariifiga. Mõned postkontorid võimaldavad ka ühist nimeliste kirjade saatmist sama tariifiga, seletades, et neid kirju tuleb vaadelda kui õpilaste kirjandeid.

Kirjavahetusse võiks astuda juba algkooli neljandast klassist alates. Sobivam ja loomulikum on õpilaste nimeline kirjavahetus. Siin pikema aja jooksul tekib õpilasel teatav kindel kujutus teisest õpilasest ja teda ümbritsevast elust sääl põhjas, ja see jääb püsivamalt teadvusse. Kirja saamise ja saatmise vahel peetagu vahet vähemalt kuu või paar, sest tuleb ju kirja kasutada ikkagi kui üht töövõtet, ja kui see tihti esineb, siis ta tüütab ja õpilane kaotab huvi põhjalikuks tööks. Küll võib vahepääl saata näiteks mõni joonis, brošüürtöö, paberipunumistöö või muud, ja jällegi ühiselt. Alati tulevad ära kasutada ka mõlema maa vastavad tähtpäevad, juubelid, pühad jne. Nii oli möödunud aastal hää võimalus: Soomes pühitseti „Kalevala“ juubelit, meil raamatuaastat. Need mõlemad sündmused andsid hääd ainet hõimusõbralikeks mõtetevahetusteks, tööbrošüüride koostamiseks, kirjade, raamatuaasta ja „Kalevala“ juubeli märkide vahetamiseks jne. Ka Soome Vabariigi aastapäev tuleb kasutada õnnesoovi kirjade läkitamiseks, samuti hõimupäev. Võimalusi on palju, nende leidmine ja kasutamine on eeskätt õpetaja ülesanne. Muidugi tuleb eeldada, et kirjavahetaja kool Soomes meele avaldustele reageerib vastavalt ja samavõimeliselt. Seepärast juba

kirjavahetajat kooli valides tuleb esitada mõningaid soove ja paluda neid arvesse võtta vastava kooli aadressi saatmisel.

Kirja sisu allub loomulikult õpetaja kontrollile. Parem on seda teha juba õpilase koduses vihikus, n. n. „mustandi“ lugemisel, kus parandatakse ka kõik keele- ja mõttevead. Kuigi kiri on vabaks mõtete avalduseks, ei saa õpetaja siiski mõningaid märkmeid tege-mata jätta kirja sisu koostamisel. Tuleb nõuda, et õpilane peaks teatavat lehekest, kuhu üldsõnaliselt märgiks üles kõigi kirjade sisu, et ei tuleks ühe ja sama kordamist mitmes kirjas. Seda ülesannet võib täita ka kodune vihk, kuhu koondunud kõik kirjad „mustan-dina“. Ja mida siis kirjutada? Paar-kolm esimest kirja võivad õpilased kirjutada täiesti omapääd. Nad kirjutavad siis harilikult enesest, oma vanadusest, esitavad tunniplaani ja õpilaste nimestiku, kirjutavad kõigi koduste nimed, loendavad koduseid loomi ja too-vad nendegi nimed. Harilikult iga säärast lauset saadab lause: Mis on sinu koera nimi? Kui vana sina oled? Kas sul on seda ja seda? jne. Seda võib esialgu lubada, eriti noorematele klassidele. Päälegi kuulub see kõik veel vahenditult nooremate õpilaste huvi-
alasse ja on ka keelelt küllalt arusaadav.

Järgmistes kirjades on vastastikune kodune miljöö juba enam-vähem läbiharutatud. Selleks ajaks on maateaduse tundides juba saadud ülevaade mõlema maa geograafilisest asendist, loodusest, kliima iseärasustest, hariduslikest ja kultuurilistest suhetest jne. Õpi-lased nüüd juba iseenesest taipavad kahe rahva erinevaid ja ühiseid jooni ja võtavad need kirjade aineks, püüdes esile tõsta seda, mis nende arvates näib positiivsem, suurejoonelisem. Siis esitatakse andmeid kodumaa loodusest, lindudest, loomadest, jõgedest, järve-dest, maapinnast, rahvaarvust, kultuurkeskustest, kõigist töödest ja toimetustest ja päritakse vastavaid andmeid oma kirjavahetajalt hõimuvennalt-õelt. Kuigi ka siin kogu keskustelu sünnib lapselikus keeles ja sõnastuses, teeb keel siiski juba suuremaid raskusi. See-pärast on soovitatav mõningate raskemate sõnade järele asetada sul-gudes selle soomekeelne kuju. Siin on vastava sõnaraamatu tarvi-tamine nii õpilastel kui ka õpetajal suureks toeks. Seega on välja jõutud juba teadlikumale keeleõppimisele. Kirjade mitmekesisjami-seks tuleb kasutada üldtuntud laule, alates hümnist, vanasõnu, mõis-tatusi, mõttesalme jne. Enne kõike aga joonistisi ja ilustisi. Vii-maseks otstarbeks võib eduga kasutada ka pintslivajutisi, kartuli-trükki, pilpakirja algtähtedeks ja päälkirjadeks. Kõike aga mõõdu-kalt ja maitsekalt.

Õpilaste kirjavahetus Soomega on mõjuvam abinõu hõimuaate edendamiseks. Õpetajad võivad rahuldustundega selleks aega ja energiat kulutada, teades et soome kolleegid teisel pool lahte üritusesse suhtuvad sama soojalt. Nii kirjutab üks soome õpetaja erakirjas järgmiselt:

„Eesti ja Suomi elävät yhdessä. Jos kova päivä koittaa toiselle, niin toinenkin on mennyttä silloin. Näin siis Teidän ja meidän vapaus on yhteistä kumpaisellekin kansalle. Tahdomme olla Teidän rakkaimmat veljenne. Menestyköön Eesti! Kasvakoon koululaisistanne voimakas isänmaan turva!“

Sama võime meiegi õelda soome õpetajaile.

Näide õppetöö keskustusest ja tihendusest.

B. Rea.

2.

Oktoober.

1. *Emakeel*. Lugemine ja kõneoskus (Elav Sõna IV): „Arno koolis“, „Lina“, „Mis sa, sirguke, sirised?“, „Sügistorm“, „Pilved sõudvad“, „Täht-taalrid“, „Orav ja väsinud matkaja“, „Koduigatsus“, „Rehe all“.

Kirjand: „Minu kodu“ (vt. III keskustusteed).

2. *Ajalugu*. 5 tundi loodusõpetusele. 3 tundi maateadusele.

3. *Maateadus*. Vaatepiir ja ilmakaared. Kompass. Kooliümb-ruse plaan. Maapind kodukohas. Kõrguste mõõtmine. Meie jõgi. Mullastik ja aluspõhi. Taimestik ja loomastik. Soo.

4. *Looduseõpetus*. Kapsas. Kartul. Levkoi. Lina. Õunapuu. Lehtede varisemine. Lindude rännak. Õppekäigud ja saadud materjali korraldamine kogudeks. Väikeste loomade varjupaigad ja talveuni.

5. *Matemaatika*. Ajaarvutus. $\%$ leidmine arvust. Mõõdud: km, m, dm, cm, mm, tonn, kvintaal, kg, gr, cm^2 , dm^2 , m^2 , a, ha, hl, liiter. Kümnendikud, sajandikud, tuhandendikud. Nende liitmine ja lahutamine. A. Budkovsky-J. Käis'i I matemaatika töövihust lehed 1—20, väljaarvatud leht 10.

6. *Joonistamine*. Sügislilled ja taimed. Õunapuu. Puuviljad. Maastiku kujutamine. Sügislehed. Minu kodu (tal). Sügistorm (illuustratsioonid).

Keskustusteed. I Sügistööd. Juhtiv-looduseõpetus (L.):

kapsas, levkoi, kartul, lina, õunapuu. Emakeel (E.): „Lina“. Matemaatika (Mtm.): A. B. — J. K. I vihk, lehed 14, 15. Joonistamine (J.): sügislilli ja taimi, õunapuu, puuviljad.

II Sügisloodus. Juhtiv—L.: lehtede varisemine, lindude rännak, väikeste loomade varjupaigad. E.: „Mis sa, sirguke, sirised?“, „Sügistorm“, „Metsakuninga talveuinak“, „Pilved sõudvad“, J.: sügislehed. La.: „Sügis mõtted“.

III Minu kodukoht. Juhtiv maateadus (M.): oktoobrikuu kava. E.: „Koduigatsus“. Mtm.: ha, a, mõõtmisi. J.: maastiku kujutamine, minu kodu.

November.

1. *Emakeel.* Lug. ja kõneoskus: „Pilved“, „Vee kohal“, „Vaskjalasilla piiga“, „Koit ja Eha“, „Noor vares“, „Isa sõna pärast“. Kirjand: „Loodus suigub talveunne“ (seos looduseõpetusega).

2. *Ajalugu.* 3 tundi looduseõpetusele. 3 tundi maateadusele. Kuidas elati vanasti. Kiviaeg (3 tundi).

3. *Maateadus.* I Õhkkonnast. Pilved ja sademed. Õhurõhk ja tuul. Taevas. II Koduvalla kaart. Vähendatud mõõt. Koduvalla elanikest ja nende tööst. Kodumaakond. Eestimaa kaardi tundma õppimine.

4. *Looduseõpetus.* Temperatuuri langemine sügisel. Õhu, maapinna ja vee temper. jälgimine. Soojamõõtja. Õhumuutusi soojuse mõjul. Õhk ja õhurõhumine. Vee auramine ja auru tihenemine veeks.

5. *Matemaatika.* Arvud üle 1 000 000. Suuremate arvude korrutamine ühekohal. arvuga ja 10-ga. 1 km². Kümnendarvude korrutamine ühekoh. arvuga ja 10-ga. Suurte arvude jagamine ühekoh. arvuga. A. B. — J. K. I töövihk, lehed 10, 21—38, väljaarvatud leht 34.

6. *Joonistamine.* Lennuk, õhupall. Vihmasadu. Kodukirik. Ürginimene (seos ajalooga). Mardisandid. Sügisene aed.

Keskustusteemad. I Vesi, maapind ja õhk. Juhtivad — L.: vt. (novembrikuu kava) ja M.: vt. nov. kava, punkt 1. E.: „Pilved“, „Vee kohal“, „Vaskjalasilla piiga“, „Koit ja Eha“. Mtm.: A. B. — J. Käis, I vihk, leht 26. J.: lennuk, õhupall, vihmasadu. II Meie vald ja maakond. Juhtiv — M.: vt. kava p. 2. Mtm.: A. B. — J. K. I vihk, lehed 10, 21, 22, 28, 31. J.: kodukirik.

Detsember.

1. *Emakeel.* Lug. ja kõneoskus: „Talve igatsemine“, „Pakase

kink“, „Külm“, „Õnnetus jääl“, lugusid Kalevipojast, „Saariku Polla“, „Jõuluküünal“, „Jõuluteel“ ja teisi jõulujutte ja laule.

Kirjand: jõulu elamustest.

2. *Ajalugu*. Kiviaeg (järg). Pronksiaeg. Vana Eesti iseseisvuse aeg. Eestlaste vabadusvõitlus.

3. *Maateadus*. Tunnid jäävad ajaloole.

4. *Looduseõpetus*. Vee muutusi soojenemisel. Veekogude külmumine. Head ja halvad soojusejuhid. Ahi ja ahju kütmine. 6 tundi ajaloole.

5. *Matemaatika*. Kümnenndmurdude jagamine täisarvuga. Kuubi ja risttahuka pind- ja ruumala. Kordamist. A. B. — J. K. I töövihk, lehed 39—52, väljaarvatud lh. 40, 41.

6. *Joonistamine*. Liiumäel. Uisutamas. Vana eesti sõdur, eestlaste relvi, maalinn. Jõulupuu ümber. Sõit kirikusse. Lumesõda.

Keskustusteemad. I Talve rõõmud ja mured. Juhtiv — L.: detsembrikuu kava. E.: „Talve igatsemine“, „Õnnetus jääl“, „Külm“, „Pakase kink“. J.: liiumäel, uisutamas. La.: talvelaule. II Muistne Eesti. Juhtiv ajalugu (A.): vt. kava. E.: lugusid Kalevipojast. J.: vana eesti sõdur, vanade eestlaste relvad, linnamägi. III Jõulud. Juhtiv. E.: jõulujutud ja laulud, kirjand. Usuõpetus: Jeesuse sündimine. J.: jõulupuu ümber, sõit kiriku. La.: jõululaule.

J a a n u a r .

1. *Emakeel*. Lug. ja kõneoskus: „Vana hobune“, „Uued koolivennad“, lugusid Kalevipojast, „Ustav Ülo“, „Ärkvel“, „Konn ja härg“, „Siga“, „Vahetunnis“.

2. *Ajalugu*. Madisepäeva lahing. Piiskoppide ja ordude aeg.

3. *Maateadus*. Pilte Eestist: Võrumaa. Tartu linn. Vooremaa. Otepää kõrgustik. Valgamaa. Viljandimaa. Järvamaa.

4. *Looduseõpetus*. Veis ja piimakarja pidamine. Lammas. Hobune. Siga. Kass ja koer.

2 tundi ajaloole. 2 tundi matemaatikale.

5. *Matemaatika*. Korrutamise: üks tegur täiskümned 100 piiris ehk kahekohaline arv. Suurte arvude jagamine täiskümnetega ja kahekoh. arvuga. Korrut. ja jagamine 100-ga. Täisnurkse Δ -ga pindala. Harilikud murrud, teisendamine, liitmine ja lahutamine. A. B. — J. K. II vihk, lehed 1—20 ja I vihk, lehed 34, 40, 41.

6. *Joonistamine*. Koduloomi: Siga, hobune, kass, koer. Raudrüütel. Lossivaremed. Lugemispala. „Vahetunnis“ illustreerimine. Jäpurikad.

Keskustusteemad. I Meie koduloomad. Juhtiv — L.: jaanarikuu kava. E.: „Vana hobune“, „Siga“, kirjand. M.: karjakasvatus õpitud maakondades. Mtm.: A. B. — J. K. I vihik, lehed 34, 40, 41 ja II vihik, leht 4. J.: koduloomi (hobune, siga, kass, koer). II Ordu aeg Eestis. Juhtiv — A.: vt. jaanarikuu kava. E.: „Ustav Ülo“, „Ärkvel“, lugusid Kalevipojast. J.: raudrüütel, lossivaremed. (Järgneb).

Veel kord „nõrkade“ riidest.

O. T u n ó n.

Olen nõus kaasvõitleja Joh. Lillmaaga, et nõrkade liigeses rohkuses on süüdi kooli- ja ajavaim. Kuid lisan omalt poolt veel süüdlasi, või õigemini, jaotan need süüdlased osadeks: 1. koduvaim, 2. õpetajate lootus äratada „nõrkade“ kaudu õpilastes rohkem hoolt, 3. õpetajad ei lähtu õpetamisel laste arenemisastmelt.

Ühendame aja- ja koduvaimu nimetused ja laseme neil teetseda käsikäes.

Mäletan omast koolipõlvest (umbes aastat 20 tagasi), et surmahirm ja ahastus valdas kogu kooli, kui mõnel kaasõpilasel oli „elukombest maha võetud“. Kogu õpilaskonna rahu oli häiritud. Õpilased omavahel, kuski koolimaja kuuri taga, arutlesid seda õnnetut juhtu, mõistes hukka üleannetu õpilase või ülekohtuse õpetaja. Viimasel juhul avaldati kaastundmust „süütule“ kaasõpilasele ja aidati eestkosta ta vanemate ees.

Kuid kogu oma õpetajaameti kestusel ei ole olnud juhust määrgata, et käitumise degradeerimine oleks avaldanud mingisugust mõju õpilasele enesele või ta vanematele. Leitakse, et katki pole midagi. Käitumine on ju hea; kui ta rahuldavgi on, ega siis ka veel viga ole.

Sarnasel juhul aja- ja koduvaim töötavad käsikäes. See peamiselt puudutab käitumise hindamist ja sellesse suhtumist. Kuid koduvaim, eriti just koduvaim mõjutab ka õpilase osavõttu koolitööst, kui vanemad suhtuvad koolisse alahindavalt. On veel kodusid, kus ei olda teadlikud hariduse väärtusest ja lapsed saadetakse kooli, sest seadus nii nõuab. Isa ütleb: „A mes tost õpmisest kasvu, näe kui ma viil omma nimme es mõista kirot, sai iks ellä, aga kui pühapäeva koolih nime kirotamise är õpse nii kõge muud kui massa noid veksleid.“

Sarnasel juhul näeb lapsevanem õpetajas vaenlast, kes talle vekslile allakirjutamise õpetas. See vaen on lapsesegi kasvatatud.

Kui siis sellele lisaks õpilane ise ka väga suurte vaimsete huvidega ei ole, on õpetajal küllalt raske temast „rahuldavat“ õpilast teha. Niisuguseid juhtusid ei ole palju, kuid neid siiski on mõnes maakonnas.

Suurem süüdlane on siiski õpetaja ise. Osa nõrku kirjutatakse nii öelda heas lootuses: küll siis õpilane hakkab hoolsamini õppima. Kuid see lootus on mõnikord petlik. Õpilased suhtuvad hinnanguisse küllalt arvustavalt. Kui nad avastavad, et nende teadmisi siiski on alahinnatud, siis saame loodetava kasu asemel kahju. Õpilase töötahe langeb. Nõrgaks hinnatud õppeaine saab vastikuks. Usk õpetaja heatahtlikkusse kaob. Õpilane tõmbub enesesse ja nukrutseb. Muidugi avaldab sellistel juhtudel iga õpilane end isemoodi, muutub trotslikuks jne.

Arvan olevat kasulikum hinnata puuduliku rahuldavaks ja nõrga puudulikuks. See äratab rohkem töötahet. Et aga need puudulikud põlisteks rahuldavateks saaksid, jäägu rohkem õpetaja kui õpilase enese hooleks. Õpetaja oma suhtumisega õpilasse ja õppeviisiga saab muuta nii mõnegi nõrga rahuldavaks. Õpetajal olgu alati tagavaraks mõni julgustav sõna õpilaste töötahte tõstmiseks.

Üheks süüdlaseks nõrkade liigeses rohkuses on asjaolu, et õpetaja ei lähtu õpilaste arenemisastmelt. Ei saa kõikidelt õpilastelt nõuda ühesuguseid teadmisi. Kui andekas ja arenenud õpilane vastab õppetunni 75⁰/₀-selt õieti, tema vähem arenenud pinginaaber aga ainult 60⁰/₀-selt, siis peaks küll õpetajal õigus jääma nende teadmisi võrdselt hinnata. Mida üks saavutas palehigis, omandas teine kerge vaevaga. Seda higilõhna tuleb ka hinnata, sest temaga saavutatakse elus küllalt tagajärge.

On harjumuseks paljudel õpetajail hinnata nõrgaga nooremate klasside õpilaste lauluoskust, sest nad ju ei oska laulda. Kuid kui õpilane pole kodus laulu kuulnud, kuidas ta siis peaski mõistma laulda? Ta ajab joru küll, kuid õpetaja ütleb, et kuule, poiss, su lauluoskus on nõrk.

Sellest kirjutas pikalt ja asjatundlikult tuntud soome laulupeadagoog Dr. Wilho Siukonen. (Vaata „Õp. L.“ nr. 46, 15. nov. 1935.).

Ollakse harjunud nõudma õpilastelt ühtlasi teadmisi õppeainetes. Arvestades õpilaste vaimset ja kehalist arenemist, mitmesuguseid defekte ja koduseid olusid ei ole see õpilase suhtes sugugi õige.

Üks vene valitsejanna ütles, et parem õigeks mõista kümme süüdlast, kui karistada üht õiget.

Ütlen: parem rahuldavaks teha kümme puudulikku, kui puudulikuks teha üks rahuldav. Aga kelle süda seda ei luba, see muutku meetodid vastavalt oma õpilaste võimetele.

Mosaïgitaoline trükk kartuliga.

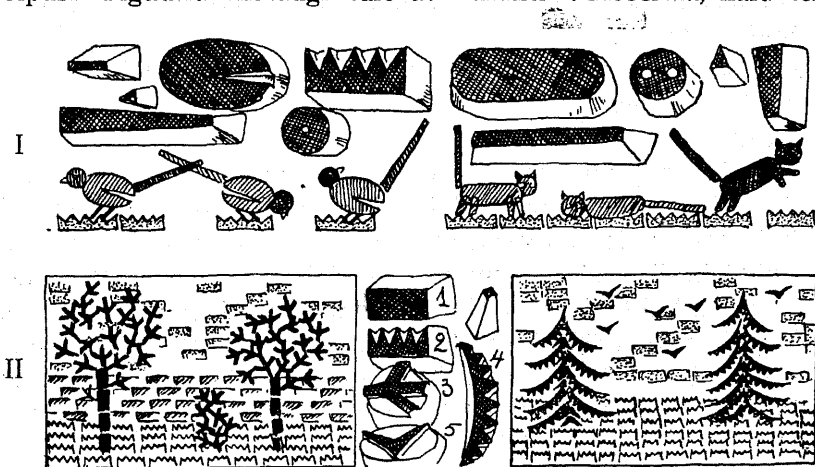
Agu Peerna.

Trükkimise eesmärk on anda ühe ja sama jäljetegijaga hulk sarnanevaid jälgi paberil või mujal.

Trükkimine kartuliga on väga tore ja kõitev töö, andes pealegi ilusaid tooteid, kui on pisutki korratunnet.

Järgnevalt kirjeldatakse kaks võtet, kus trükkimine ei toimu stereo-tüüpselt, vaid üksikosadest suuremat tervikut koostavalt, varieerides tolle ilmet soovi mööda: vähene arv trükkivaid tükke annab võimaluse ainult vajutamise teel luua figure hulgas eriasendeis ja saadav pilt omab tehniliselt ainulaadse dekoratiivse ilme.

I — Trükkida kartuliga figure (inimene, loom, lind) ja muid asju on väheste tulemustega, kui katsume teha kartulist terviklikku klisheed. Vormi väljalõikamine nii pudedast aineksest on kasutu. Kui aga figuuri lahutame osadeks — kolmnurk, nelinurk, sõõr, ovaal, jäme kriips — siis nende mosaïgina kokkutrükkimine on üsna hõlpus. Figuurid muidugi tulevad tublisti stiliseerida, kuid teisiti

pole tarvis mõteldagi. Üksiktükikestega saame trükkida värvirik- kamalt, dekoratiivsemalt.

Esimesel pildil on näide linnukese ja kassi trükkimisest. Kum- malgi on ainult 5 eritükikest, kuna 6-es tarbekorral märgib rohu- kõrred. Samuti saab 5-e eritükiga trükkida näit. kana, kanapoja, koera, hane, poisi, tüdruku j. t.; karikakra laadi õie saab trükkida kahe tükiga, purjelootsiku lainetaval veel — 4-ja tükiga jne. Kõik tükid on (stiliseerituina) väga lihtsad lõigata (jäetagu ka kül-

lalt mugav kinnihoidmise osal) ja ridadegi trükkimine läheb kiiresti, kui kergete pliiatsimärkidega on määratud iga figuuri koht: trükime näit. kõige enne kered, siis pääd jne.

II — Üksiktükkidega saab mosaiigi-ilmeliselt trükkida ka mõnesuguseid maastikke. Teisel pildil vasakul on näidatud vaade raagus puudega telliskivimüüri ees, paremal — kaks kuuske j. m. Esimese tegemiseks on vaja ainult kolm (!) eritükki, teisele — neli või viis. Siin on nõue, et ei tohiks olla tükki, mida vaja ainult paariks vajutuseks. Esimene näide on tehtudki nii: tükk nr. 1 — taevas sinised laigud (= sinivalgekirju taevas!), müüri punased kivid valgete vahekriipsudega, tumepruunid puutüved. (Enne teise värvi trükkimist, näit. sinise järel punane, tuleb maha lõigata õhuke värvine kiht; punaselt pruunile minnes pole seda aga vaja, sest sel puhul ei teki soovimatut segu); nr. 2 on rohu trükkimiseks (jäägu ka siin iga vajutus teisest pisut eraldatavaks — see annabki mosaiigi huvitava ilme!); nr. 3 on puude võra ja põõsaste trükkimiseks. Teise pildi juures nr. 5 on lindude trükk- ja kuuskede keskosa tihedamaks tegemiseks. Numbrita tükk soovi korral on lillede märkimiseks (pun.).

Kui on vorm stiliseeritud, siis võime ka värvitoonide „loomulikkusest“ pisut eemale jääda, valides seda, mis mõjub erksuse ja ilmekusega.

Trükkimine peab loomulikult olema „puhas“, s. o.: järelaitamisi pintsli või kartukillu servaga ei tohi lubada. — Trükkimine toimub tavaliselt harilikkude kooli-vesivärvidega. Kui kartulitükk sõrmede soojusest närbub, siis saab teda uuesti värskendada külmavee „vanniga“.

Kui kartulitrüki tooteid soovitakse kasutada praktiliselt — papp- ja pabertööde kaunistamiseks —, siis on vaja valmistrükid pulverisaatori abil ülepritsida sellaki lahuga piirituses (sellaki rohkestest tuleb paberile murduv lakine pind). Sellak kaitseb vesivärvi niiskuse mõjust, kuigi annab kollaka lisatooni.

Kooliuuendustlaste huviküsimusi.

Joh. Käis.

Aastavahetusel kooliuuendusrühma liikmete keskel korraldatud ringküsimuse kohta võib nüüd avaldada kokkuvõtte, mis on nii mõneski suhtes huvitav.

I. Missuguseid küsimusi tuleks käsitleda „Kooliuuendustlases“? Soove on väga palju. Kõige rohkem „tellimusi“ anti üksikuile m e t o o-

dilistele küsimustele peaaegu kõigi õppeainete alalt. Näiteid: lugemis- ja kirjutusoskuse arendamine; emakeele õigekirja õpetamine; õpilaste sõnavara rikastamine; stiiliõpetus algkoolis; ühesõnalise ülivõrde moodustamine; omadussõna tarvitamine koos nimisõnadega i—mitmuses; käekirja kujundamine; emakeeleõpetus algkooli 4.—6. õppeaastal (liitklassis), usuõpetustunni konspekte; matemaatika käsitlus kõigis algkooli klassides; uue lauluvara vajadusest; joonistamise ja tööõpetuse tegelikke võtteid; tütarlaste käsitöö ja majapidamisõpetuse tegelik läbiviimine (korduvalt); võimlemine algkoolis, kus puuduvad vastavad ruumid (eriti 1.—4. õppeaastal); võimlemise ajakohastamine; kooliaed kooliuuendustöö vahendina jne.

Üldisist uuenduslikest tövõtetest mainitakse mitmel korral individuaalset tööviisi ja soovitakse näha üksikute teemade läbitöötust koos töönäidetega. Edasi soovitatakse järgmisi teeme: kooliuuenduslike võtete paremuse põhjendamine faktilise materjaliga; võrdlev statistika töötulemustest eri õppeviiside järgi; õpilaste arvamusi uutest tööviisidest jm.

Võrdlemisi sageli esinevad küsimused, mis nõuavad õpilaste vaimsete erinevuste tähelepanemist ja tundma õppimist, näiteks: andete õpilaste edust koolitöös, lugemise algõpetuse teostamine üksikute nõrgaandeliste õpilastega; nõrkadega töötamine õigekirjas; kuidas rakendada eriti andekaid õpilasi iseseisvale tööle; õpilaste psühholoogia rakendamisest, hingeelu uurimisest (korduvalt); tegelikke näiteid lapsepsühholoogiast; kuidas tullakse toime murelastega.

Ei ole jäetud tähele panemata ka õpilaste hindamine: kuidas hinnata õpilasi suuliselt aineis (maateadus, ajalugu jne.)? Kas rõhku panna vabaõppejutule rohkem kui testile?

Mitmel korral soovitakse selgitust töökorralduse kohta liitklassides.

Üldkasvatustlikest küsimusist toon tähtsamad: õpilase töötahte kasvatamine; distsipliinist; õpilase mentaliteet seoses ühiskondliku elu ja kooli arenemisega; õpilase suhtumine koolisse; kas võib kõlke õpilasele andestada? õpilaste vabaaja kasutamisest; õpilaste omavalitsus; kodu ja kooli koostöö; õpilaste tervisliku seisukorra eest hoolitsemine jne.

Mitme poolt on arvamusi avaldatud, et tuleks harutada ka õppekavu, et vältida neis ebasoovitavaid muudatusi.

Õppevahendite küsimus ei ole ka jäänud unustusse:

soovitakse nimelt kirjeldada neid õppevahendeid, mida võib koolis valmistada.

Edasi kõneldakse ka õpilaste raamatuid ja raamatukogudest: raamatukogu korraldamine; raamatute väljaandmise tehnika; õpilaste raamatutega varustamine.

Soovitavaks peetakse ka küsimuste nurka.

Lõpuks toon veel omapärase ja huvitava teema: õpetaja kui kooliuendusajastu uus tüüp.

On väga rõõmustav nähtus, et kooliuenduslasi huvitavad mitmekülgsed küsimused koolielus. „Kooliuenduslases“ ei saa neid kõiki põhjalikult läbi töötada, sest see täidaks pakse raamatuid. Kuid elavad mõtted ja näited tegelikust tööst, nagu seda töendavad lugejad ise, on sageli paremaks selgituseks kui pikad teoreetilised arutlused. Niisugust elavat, värsket ainet loendatud küsimustes tahabki „Kooliuenduslane“ võimalust mööda pakkuda oma lugejaile.

Selleks aga on tarvis, et lugejad ise, eriti kooliuendusrühma liikmed annaksid oma huvide kohaselt selgitust ülalmainitud küsimustele, jagades niiviisi oma kogemusi ka teiste töö- ja aatekaaslastega. Ei ole põhjendamatu üks vastustes avaldatud soov: iga kooliuendusrühma liige pidagu oma kohuseks vähemalt kord aastas kirjutada „Kooliuenduslasele“ ja selle kaudu kõigile teistele kaasvõitlejaile!

Kuid kõige selle kõrval peab ka toimetuse oma kohuseks leida vajalikku kaastööd ja selgitada omalt poolt küsimusi, mis lugejaid rohkem huvitavad.

On avaldatud ka soovi, et „Kooliuenduslase“ kausta tuleks suurendada. Seda võiks kaaluda edaspidi, käesoleval aastal aga tuleb eelarve kohaselt piirduda 12—16 leheküljega.

Kokkuvõtte ringküsümuse teisest osast, mis puudutab kooliuendusrühma edaspidist tegevuskava, avaldame järgmises numbris.

Järgmine number ilmub 16-leheküljelisena.

Levitage „KOOLIUENDUSLAST“, „ÕPETAJATE LEHTE“ ja E. Ö. Liidu ped. ajakirja „KASVATUS“.

Toimetuse aadress: Tartu, Tähe, 77-3.

Vastutav ja tegevtoimetaja Joh. K ä i s.

Väljaandja Ü. K. Ü. „Õpetaja“, Tallinn, Pühavaimu, 11.

Kirjastus. o.-ü. „Täht“ trükkkoda Võrus, 1936.